

Regional Filmfond Östergötland

UTREDNING OCH FÖRSLAG

HJALMAR PALMGREN/PALMGRENVISION AB, 2021

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och uppdragsbeskrivning	2
2. Sammanfattning och förslag	2
2.1. Mål och resultat	3
2.2. Förslag på organisation och finansiering	3
2.3. Förslag 1	4
2.4. Förslag 2	4
2.5. Förslag, fondens finansieringsstrategi	5
3. Utredaren.....	5
4. Metod	6
5. Begreppet Filmfond	6
6. Förhållanden i Östergötland	7
7. Omvärldsanalys filmfinansiering	9
8. Branschens behov av finansiering i Östergötland.....	11
9. Mål och förväntat utfall.....	12
9.1. Exemplet Film i Väst	14
9.2. Exemplet Norrköpings Filmfond	15
9.3. Exemplet Crazy Pictures	16
9.4. Filmutbildningar	18
9.5. Film i Öst.....	19
10. Intressenter	19
10.1. Offentliga aktörer i Östergötland.....	19
10.2. Region- och kommunmedlemmar	20
10.3. Filmbranschen	21
11. Möjliga samarbeten.....	22
12. Möjliga driftsformer och ägarförhållanden	23
13. Finansieringsbehov och finansieringslösningar.....	25
13.1. Driftskostnader	26
13.2. Kostnadskalkyl.....	27
14. Förslag, driftsform och organisation och finansiering.....	28
14.1. Förslag 1	28
14.2. Förslag 2	29
15. Förslag, fondens finansieringsstrategi.....	29
16. Risker och konsekvenser	30
17. Referenser	32

17.1. Intervjupersoner.....	32
17.2. Texter och webbplatser.....	32
17.3. Bilagor	34

1. Bakgrund och uppdragsbeskrivning

Norrköping har ett vitalt och växande filmliv och kommunen startade 2015 en filmfond. Under 2019 bestämde sig Norrköping och Linköping för att undersöka förutsättningarna för gemensam filmnäringens utveckling. Palmgren Vision AB fick uppdraget att producera en förstudie som publicerades 2019-09-02. I rapporten drogs slutsatsen att det visserligen skulle få god effekt om Norrköping och Linköping gemensamt satsade på filmnäringens utveckling men att effekten, i förlängningen skulle bli ännu bättre med en satsning som även är regional. Region Östergötland har beslutat utreda förutsättningarna för en sådan regional filmfond i Östergötland med kommuner i regionen som möjliga partners. I utredningsuppdraget ingick även att lägga ett konkret förslag på hur en fond skulle organiseras, finansieras och verka. Palmgren Vision AB har åtagit sig utredningsuppdraget. Mycket av diskussionerna och bakgrundsbeskrivningar är desamma som i förstudien för Norrköping och Linköping. Därför kommer utredningen ibland att hänvisa till förstudien som bifogas till utredningsrapporten.

2. Sammanfattning och förslag

Här sammanfattas de viktigaste slutsatserna och förslagen presenteras i nedkortad version

Det är utredarens bestämda uppfattning att en regional filmfond i Östergötland med finansiering från Linköping och Norrköping, skulle bli en kraftfull aktör med god förmåga att utveckla industrin i regionen och att attrahera inkommande filmproduktion. Mycket pengar skulle spenderas i regionen och filmverksamheten skulle ha positiva effekter för andra branscher i regionen.

Utredningen har gått igenom förutsättningar för stöd till filmnäringens utveckling i Östergötland. Det har gjorts en omvärldsanalys där vi tittat på förändringar och dagsläge för filmfinansiering i Sverige och i begränsad omfattning även i Europa.

Utredningen finner att det finns goda förutsättningar för Östergötland att utveckla de lokala branscherna och att attrahera filmproduktion med hjälp av ökade investeringar under förutsättning att en organisation byggs upp med specialistkompetens avseende filmfinansiering.

Utredningen har också funnit att möjligheterna är goda att en sådan satsning skulle bidra på ett positivt sätt till utveckling i regionen, i stort, såväl som i Norrköping och Linköping. En satsning på filmfinansiering bör, rätt utnyttjad, kunna vara en viktig motor i branscher och verksamhet som ligger i gränslandet mellan kultur och näringsliv. Det bör finnas goda synergier att hämta i ett nära samarbete med östgötska styrkeområden så som digital utveckling och visualisering. Linköpings universitet är här en viktig kraftkälla för kompetens, innovation och spetsforskning. Det är dock svårt att påvisa detta på ett konkret sätt då vinsterna bygger på en mängd mer eller mindre mjuka faktorer som antas bidra till positiv utveckling. Därför bygger diskussionen om ökad ekonomisk utväxling på erfarenheter från andra regionala satsningar som satts i relation till de specifika förutsättningarna i Östergötland.

Utredningen har kommit fram till ett huvudförslag men med tanke på olika politiska förutsättningar som måste vägas in i rimligheten att förslag ska kunna realiseras, laborerar även utredningen med möjliga alternativa förslag som återfinns i den fördjupade förslagstexten (Kapitel 13 och 14).

2.1. Mål och resultat

Förenklat sägs ofta att alla regionala filmsatsningar har samma två målsättningar: Att exponera sitt territorium och att bygga bransch.

I själva verket finns det en rad effekter som springer ur dessa två mål. Inte minst viktigt är att utveckling av en innovations- och teknikutvecklingsaktivitet som film ofta ”spiller över” och leder till utveckling inom helt andra branscher.

Förväntat utfall av filmfinansiering beror på finansieringens målsättning vilka skulle kunna dela upp i två huvudkategorier, hårda eller mjuka mål.

Med hårda mål menar vi här sådant som:

- Ekonomisk tillväxt
- Ökad sysselsättning
- Ökat företagande
- Exponering av regionen
- Fotspårsturism och ökad besöksnäring
- Synergier med angränsande branscher

Med mjuka mål menar vi sånt som:

- Kulturell utveckling
- Demokratifrämjande
- Ökad attraktivitet av regionen
- Stolthet och lyskraft
- Positiva effekter på andra branscher inom innovation och KKN

Varken de hårda eller de mjuka målen är helt enkla att mäta men i allmänhet är de hårda målen lättare att analysera. (Mer om mål, effekter och analys av resultat i kapitel 9)

Det är dock viktigt att följa upp en satsning för att, i möjligaste mån, kunna ställa utfall mot målbild. Oavsett förväntningar på resultat kommer det att ta tid innan en dessa blir tydliga. Därför bör en större utvärdering av fondens verksamhet och fortsatta behov göras efter cirka fyra år.

2.2. Förslag på organisation och finansiering

Fördjupning av resonemanget bakom dessa förslag återfinns i kapitel 14 men här följer utredningens förslag i sammanfattning.

2.3. Förslag 1.

Huvudförslag

Region Östergötland bildar ett bolag med avtal med Norrköping och Linköping om finansiering och drift.

- Regionala bolag för filmfinansiering är en väl beprövad modell som visat sig fungera bra i Sverige och som har stora fördelar när det gäller korta beslutsvägar och obyråkratisk relation med filmbranschen
- Bolag är en driftsform som lämpar sig väl för att sluta avtal med andra bolag som exempelvis produktionsbolag
- Bolag är en driftsform som tillåter framtida ändringar i ägarstrukturen
- Enkelhet och tydlighet i ägarstrukturen är en fördel. Modellen med avtal öppnar för samarbeten med andra kommuner i regionen eller med andra intressenter
- Vi föreslår inte att bolaget, till att börja med, rymmer en anställd filmkommissionär men det är viktigt att fonden har kapacitet och kompetens att lotsa inkommande produktioner och att dessa tjänster i övrigt köpes av näringsidkare i regionen¹
- Vi föreslår att den ekonomiska ramen består i en årlig insats från de tre parterna om minst 4 miljoner kronor var. 3 miljoner i filminvesteringsmedel samt 1 mnkr var till driftbidrag. Summan utgår från Norrköpings befintliga filmfond där vi tänker oss att de andra två parterna matchar den summan och att man dessutom delar på driftkostnaderna. Denna nivå skapar en handlingskraftig fond i nuläget.
- På sikt kommer fondens storlek utgöra en begränsning för tillväxten inom filmområdet. Vi föreslår därför en utarbetad plan för framtida budgethöjning för att möta lokal tillväxt i filmbranscherna

2.4. Förslag 2.

Det kan finnas hinder som gör huvudförslaget svårt att genomföra. Därför presenteras ett alternativt förslag som också har förutsättningar att fungera väl.

Region Östergötland, Linköping och Norrköping avsätter medel i egna fonder men ansökningar och övrig kontakt med filmbranschen, hanteras av ett regionalägt bolag eller annan specialistorganisation.

- Detta förslag innebär att det utåt ser ut som en fond men att det ”under huven” egentligen är tre separata fonder
- Besluten om medel från de tre fonderna bör fattas på tjänstemannanivå på förslag från regionens organisation. Detta dels för att skapa snabbhet i handläggningen och dels för att skapa armlängds avstånd från politiken, i det enskilda fallet.
- Storleken på de tre fonderna bör vara 4 miljoner per part (desamma som diskuteras i förslag 1)
- Öppnar för möjligheterna att var och en av de två kommunerna själva väljer nivå på sina investeringar
- Förslaget innebär att de olika parterna behåller kontrollen över sina medel.

¹ Frågan om värdet av Filmkommission är omstridd. I två av fyra regionala produktionscentra finns anställd filmkommissionär men nyttan i relation till kostnaden är inte säkerställd. Med tanke på utredningens mål att en fond i Östergötland bör starta med så låga driftkostnader som möjligt är bedömningen att det är lämpligt att avvakta med frågan.

- Nackdelar är att det blir komplicerat och riskerar att vara otydligt för filmproducenter vilket mandat organisationen man förhandlar med egentligen har. Beslutsvägar blir otydliga och byråkratin växer. Risk för att effektivitet och aktivitet sjunker något.

2.5. Förslag, fondens finansieringsstrategi

I detta avsnitt föreslås hur en ny fond bör agera som finansiär. Dessa förslag är oavhängiga av vilken organisationsform som föreslås.

Alla regionala fonder har samma grundmål – lokalisering av filmproduktion till den egna regionen. Därför råder det i viss mån konkurrens mellan fonder. En filmfond blir mer framgångsrik ju tydligare dess strategi är men i ett uppstartsskede kan det ändå vara klokt med en någorlunda flexibel strategi.

De strategier som föreslås ska med anledning av detta ses just som strategiska målsättningar på sikt snarare än förslag till regelverk.

- Ställ inte för hårda krav på avkastning. För en regional satsning är det långt viktigare att uppnå regional utveckling och spendering av produktionsmedel i regionen än att få avkastning på investeringar
- Ställ lagom krav på producenterna. För att få så bred effekt som möjligt kan det vara klokt att inte stirra sig blind på ekonomisk spendering. Det kan vara bättre för en nyetablerad fond att göra sig känd som en attraktiv fond även för dem som har svårt att möta hårda spenderingskrav
- Lokala producenter bör prioriteras. Oavsett skälen att satsa på film är kulturell eller ekonomisk utveckling är den lokala branschen viktig. Utveckling av lokal bransch är även viktig för att kunna locka till sig produktion utifrån
- Inkommande produktion har väldigt stora effekter när det gäller lokal spendering såväl som när det gäller draghjälp åt utveckling av lokal bransch samt synliggörande av regionen. Därför bör prioriteringen av lokal bransch inte vara absolut
- Investeringarna bör i möjligaste mån spridas över hela regionen. Även om filmnäringen ofta är koncentrerad till större städer, är det viktigt att se till att hela regionen, i möjligaste mån, gynnas av satsningen
- Sätt upp tydliga mål för fondens arbete och en tydlig struktur för uppföljning och redovisning. Det kommer vara av stor vikt att fondens uppdragsgivare kan se resultat såväl avseende spendering, branschutveckling som övriga uppsatta mål (Se kapitel 9 om mål och förväntat utfall)

3. Utredaren

Palmgren Vision AB är en konsultfirma inom film och kultursektorn. Ett specialområde för Palmgren Vision AB är regional och nationell filmpolitik. Bolaget arbetar även med utbildning inom film.

Författare till rapporten är Hjalmar Palmgren som har en lång karriär bakom sig inom film och TV. Hjalmar har bland annat varit filmproducent, bearbetningsproducent på SVT Drama, dokumentärfilmskonsulent på Filminstitutet, projektledare på SVT, Filmstödschef och senare Senior adviser vid Svenska Filminstitutet. Palmgren har tidigare skrivit, eller medverkat i ett antal rapporter och utredningar inom filmområdet.

4. Metod

Rapportförfattaren har genomfört ett 30-tal intervjuer med personer som av olika skäl har ansetts kunna bidra med värdefulla synpunkter. Intervjupersonerna har valts i samråd med projektets referensgrupp och de har valts ur olika grupper såsom tjänstepersoner vid kommunerna och Region Östergötland, representanter från filmnäringen, utbildningsväsendet, från andra regionala eller kommunala aktörer och slutligen övriga personer som ansetts kunna bidra med intressanta diskussioner. Uppdraget har inte varit att redovisa eller sammanställa åsikter utan att skapa ett informationsunderlag för utredningen. Inget färdigt frågebatteri har använts utan samtalen har anpassats utifrån vad vi velat ha för information från respektive respondent.

Rapportförfattaren har också gått igenom dokument och skrifter som ansetts kunna bidra till den samlade bilden.

Audiovisuella medier är ett brett område som spänner från spel över konvergerande medier till traditionell film och tv-produktion. I denna rapport används, för enkelhetens skull, oftast ”film” som ett samlingsbegrepp för audiovisuella medier.

För att begränsa textens omfattning används ibland fotnoter som en slags fördjupning för de läsare som är intresserade av att veta mer om ett visst resonemang.

5. Begreppet Filmfond

Begreppet filmfond används ofta i hela världen men är inte helt lyckat då det lätt leder tanken fel.

Uppdraget från region Östergötland har varit att göra en ” Utredning om en Regional filmfond Östergötland” samt att formulera konkreta förslag om hur filmfinansiering skulle kunna organiseras i regionen.

Begreppet ”fond” eller ”filmfond” används ganska flitigt i Sverige och i Europa (film fund). Gentemot filmbranschen är begreppet väl etablerat och dessutom tydligt. Någon förvaltar en fond av medel som kan fördelas till produktion. Det finns dock semantiska problem med detta begrepp som gör att vissa finansieringsorganisationer undviker begreppet. Det kan förstås som att någon bygger upp en fond vars avkastning kan användas till att finansiera filmprojekt. Med tanke på att film, internationellt kan vara en mycket lönsam industri, är det lätt att tänka sig att investeringar i filmproduktion ska ge tillräcklig avkastning för att en fond ska kunna förvaltas långsiktigt utan tillskott av nya medel. Det kan fungera så för ett fåtal europeiska regionala fonder i exempelvis Storbritannien men i Sverige är det inte realistiskt att både få god avkastning och samtidigt tillgodose all den regionala nytta som lokalisering av filmproduktion förväntas innebära. För beslutsfattare eller skattebetalande allmänhet kan begreppet ”fond” därför vara bedrägligt och detta bör beaktas när/om namn väljs på den finansieringsorganisation som kan komma att byggas upp.

För enkelhetens skull används fortsättningsvis oftast begreppen ”filmfond” eller ”fond. Detta ska dock inte ses som ett ställningstagande i namnfrågan.

6. Förhållanden i Östergötland

Det finns flera förhållanden som gör att regional filmfinansiering kan bli framgångsrik i Östergötland.²

Regionen har ett rikt utbud av attraktiva inspelningsplatser, här finns såväl landsbygd och skärgårdsmiljöer som stads- eller industrimiljöer. Utbudet av lokalt verksamma filmarbetare och andra resurser är begränsat men växande vilket blivit tydligt genom de bakgrundsintervjuer som gjorts. Det finns också, i viss mån, en lokal filmbransch med kapacitet att producera film och bidra till inkommande produktion.³ Även denna kapacitet måste anses utvecklats under senare år.

Östergötlands centrala placering i Sverige, närhet till Stockholm och goda kommunikationer är också tillgångar. I Stockholm finns en majoritet av de produktionsbolag som producerar lång spelfilm eller TV-serier. Här finns också uthyrningsfirmor för filmutrustning som saknas i de flesta regioner men som endast är en och en halv timme ifrån de nordliga delarna av Östergötland.

I Östergötland finns både forskning och näringsliv inom angränsande områden som exempelvis visualisering. Det är rimligt att anta att det skulle kunna växa fram en stark sektor som arbetar med andra delar av filmnäringen än inspelning. Exempel är sådant som animation, visuella effekter och annat efterarbete. Just visuella effekter är ett av de områden där det råder brist på kapacitet i Sverige. Det är också så att animation och visuella effekter ligger nära, och ibland överlappar, andra kreativa näringar som spelutveckling. Linköping, med universitetets fokus på datateknik och initiativ som East Sweden Game⁴ eller Visual Sweden⁵, ligger långt framme här och har goda förutsättningar att utveckla en stark bransch för både film och angränsande områden.

I takt med ökad digitalisering kommer mer och mer av sådant arbete kunna göras på distans vilket kan gynna regionen. Geografisk närhet till produktionsbolag är en fördel eftersom man oftast behöver träffas då och då under en produktion även då det mesta av arbetet sker på distans. För ett stockholmsbolag är det en stor skillnad mellan att resa till Norrköping eller Göteborg.

Det är också viktigt att påpeka att en stark KKN-sektor har en gynnsam effekt på innovationsmiljön i stort. I Östergötland med sitt starka fokus på innovation inom visualisering och bildbehandling bör denna korsbefruktning vara speciellt gynnsam.

² Se fördjupad diskussion i **Förstudie filmnäringens utveckling LKPG – NKPG**

³ Med ”inkommande produktion” avses filmproduktion från bolag som inte har sin hemvist i regionen men som lokaliserar hela eller delar av produktionen till regionen.

⁴ <https://eastswedengame.se> East Sweden Game huserar ett stort antal spelutvecklare. Syftet är att en kraftigt expanderande bransch, spelutveckling, att etablera sig i Linköping. Här finns också Valla Game Education

⁵ www.visualsweden.se Visual Sweden är ett initiativ med bas i Östergötland, inriktat på att främja innovation och regional tillväxt inom området visualisering och bildanalys. Centrala aktörer är Region Östergötland, Linköpings kommun, Norrköpings kommun, Linköpings universitet, ett flertal statliga institutioner och verk som SMHI, NFC och FOI samt ett 70-tal mindre, medelstora och stora företag.

”Forskning inom innovationssystem visar att utveckling gynnas av kulturell och konstnärlig aktivitet” (Anders Carlsson, Visual Sweden)

Dessa kopplingar är viktiga också för att Linköping har ett försprång framför Norrköping här. Av 70–75 företag anslutna till Visual Sweden är 2/3 fr Linköping. Norrköping å sin sida är ledande, i Östergötland, när det gäller filmindustri. Här finns en tydlig grund för nära och fruktbar samverkan mellan städernas näringsliv som skulle kunna sträcka sig längre än till enbart filmnäringen.

En annan viktig aspekt av kopplingen mellan innovationsbranschen och filmbranschen är att Östergötland kan bli en än mer attraktiv samarbetspartner för aktörer i Sverige och Europa ju större klustret av angränsande industrier är. EU avser att gynna utvecklingen inom innovation och digitalisering genom stora investeringar men det råder hård konkurrens om dessa medel. Ju bredare ett regionalt ”kluster” är dess större konkurrenskraft och möjlighet till samverkan med andra regioner i och utanför Sverige vilket i sin tur ökar möjligheten att ta del av EU:s satsningar⁶.

När vi talar om lokalisering av filmproduktion syftas det ofta på inspelning men det är viktigt att komma ihåg att filmproduktioner spenderar mycket pengar på efterarbete och att det också är en del av lokaliseringsfrågan. I Film i Västs redovisning (tabell 1) är det tydligt att deras finansiering resulterat i enormt mycket efterarbete (eller postproduktion som det också kallas).

Norrköping och Linköping blir naturliga nav i arbetet med att etablera filmbranschen i Östergötland. En utmaning, att ta på allvar, blir att skapa utvecklingspotential även i andra delar av regionen.

Som vi redan nämnt ger filmsatsningar störst utdelning om det satsas på lokalt förankrad produktion. Om det ska vara huvudfokus för en regional filmfond, är det svårt att förutsäga hur lång tid det kommer ta att bygga upp en stark bransch i Östergötland. Det är svårt att veta vilka delar av regionen som skulle gynnas mest av regional filmfinansiering. Det är dock tydligt att filmföretag ofta är koncentrerade till större orter eller städer vilka därför har mest att vinna på en regional finansiering. I Östergötlands fall torde detta innebära Linköping och Norrköping. frågan måste också ställas om det är acceptabelt att branschen koncentreras till de större tätorterna? Denna frågeställning får bäring på vilka intressenter som kan förväntas bidra ekonomiskt till en satsning. Det är dock värt att påpeka att mindre orter och glesbygd ändå gynnas då de kan utgöra attraktiva inspelningsplatser. En stark bransch i de större städerna kommer innebära att de företagen också spelar in film i andra delar av regionen. Det är värt att påpeka att det finns gott om exempel, i Sverige, där stora spenderingar gjorts på mindre orter.⁷ Det finns all anledning att anta att en ökad filmaktivitet i Östergötland skulle leda till att film spelas in på många olika platser i regionen.

⁶ Se exempelvis: <https://eit.europa.eu/our-communities/eit-innovation-communities>, <https://eit.europa.eu/our-communities/eit-innovation-communities/eit-funding-model> och <https://eit.europa.eu/our-communities/eit-digital>

⁷ Exempel där mindre kommuner eller orter gynnas av filminspelningar är bl.a. Köping där TÅRTGENERALEN spelats in till stor del, Netflix-filmen THE RED DOT har spelats in till stor del i Rättvik och THE GIRL WITH THE DRAGON TATOO spelade in scener i Sollefteå.

Sedan 2016⁸ har ingen grundlig kartläggning av filmbranscherna i Östergötland gjorts och det har inte heller varit en del av denna utrednings uppdrag. En enkel analys utifrån SNI-koder visar att branschen Film & tv är liten i Östergötland men den sortens kartläggning är inte helt rättvisande eftersom SNI-koder är ett relativt trubbigt instrument för att verkligen förstå vad näringsidkare egentligen håller på med. Av de företag som registrerat SNI-koder inom Film & tv vet vi inte vilka som verkligen arbetar inom den del av fältet som denna utredning diskuterar. Vi vet inte heller om det finns företag som försörjer sig inom film utan att de syns i SNI-klassificeringen. Ett snickeri skulle exempelvis kunna vara specialiserat på dekorsnickeri utan att ingå i SNI-gruppen Film & tv. En djuplodande kartläggning skulle behöva innefatta intervjuer med näringsidkare för att förstå vilka som arbetar inom filmnäringen så som den förstås i detta sammanhang. Det skulle dessutom behövas en kartläggning av de individer som arbetar, helt eller delvis, inom filmområdet utan att driva företag. Vidare skulle det vara bra om vi kunde veta vilka resurser som finns i regionen och som är viktiga för filmproduktion utan att egentligen höra till branschen. Som exempel på vad vi menar kan nämnas att hyrbilar är viktigt för filminspelningar men för den skull brukar hyrbilsfirmor inte kategoriseras som del av filmbranschen.

Det kan vara en god idé att göra en mer omfattande kartläggning av filmrelaterade branscher och möjligheter att producera i Östergötland.

Tabell 3: Jämförelse Film & tv⁹ respektive KKN¹⁰ mellan Lkpg, Nkpg och länet

2017	Verksamheter Film&tv	Anställda Film&tv	Oms (tkr) Film&tv	Verksamheter KKN	Anställda KKN	Oms (tkr) KKN
Linköping	40	30	54 449	1 198	1 408	2 671 998
Norrköping	63	85	158 830	1 112	1 547	2 589 829
Östergötland	147	127	239 669	3 317	3 632	6 403 881

Källa SCB – Företagens ekonomi (FEK)

7. Omvärldsanalys filmfinansiering

Här beskrivs hur filmfinansiering brukar fungera och vilken roll regionala finansiärer spelar i filmbranschen

Det vanligaste sättet att finansiera film i Sverige är genom samproduktion där flera finansiärer bidrar till produktionens budget och kommer därigenom också att äga en bit av den färdiga produkten. Dessutom bidrar finansiärer med medel i form av rena bidrag eller i form av ”förköp” av vissa rättigheter. Exempelvis kan filmdistributörer betala en minimigaranti, de

⁸ Professionell Film i Östergötland – omvärld och regionala förutsättningar – Av Inger Scharis 2016 För Film i Öst

⁹ Urvalet av SNI-koder har hämtats från Tillväxtverket och innefattar:

- 59 110 Produktion av film, video och TV-program
- 59 120 Efterproduktion av film, video och TV-program
- 59 130 Film-, video- och TV-programdistribution
- 59 140 Filmvisning

- 60 200 Planering av TV-program och sändningsverksamhet

- 77 220 Uthyrning av videokassetter och dvd-skivor

¹⁰ KKN enligt den nationella statistiska definitionen av kulturella och kreativa näringar (Källa: Tillväxtverket).

bidrar med en bestämd summa mot vilken distributörens kostnader räknas av innan övriga samproducenter får del av distributörens intäkter. TV-bolag delar upp sin insats i en del som är ersättning för bolagets eget nyttjande och en del som är investering i produktionen.

Vissa bidragsgivare eller investerare begär andel av intäkter först när allt privatkapital återtagits¹¹.

Investeringar brukar kallas ”hårda pengar” och bidrag för ”mjuka pengar”. Självfallet är mjuka pengar attraktiva för samproducenterna eftersom det gör det lättare att nå ”break even”.

I mitten av 1990-talet började det regionala filmstödet organiseras. Snart hade en struktur etablerats med 19 regionala resurscentra¹² och fyra produktionscentra.¹³ På senare år har även några regionala eller kommunala fonder, som inte kallar sig produktionscentra, tillkommit (ex. Norrköpings Filmfond). De flesta inom filmbranscherna är nog överens om att regionaliseringen innebar både en viss maktförflyttning och en välkommen maktdelning som gjöt nytt liv i svensk film. Den utveckling vi ser nu där flera andra regioner intresserar sig för filmfinansiering, innebär ytterligare maktfördelning som är positiv för filmsverige.

2019 stod regionala fonder, i snitt, för 10,2% av finansieringen till svenska långa spelfilmer och 5,9% av finansieringen av långa dokumentärfilmer.¹⁴ (se vidare bil. 3)

I Sverige arbetar de regionala filmfonderna som samproducenter och deras pengar ses som investeringar och därmed som ”hårda pengar”. Skälet till detta hävdas ofta är kommunallagens krav på att kommun- eller regionmedlemmarnas medel endast får användas på ett sätt som gynnar de egna medlemmarna. Juridiskt är denna tolkning tveksam då nyttan av filminvesteringar inte främst är avkastning på investerade medel utan alla de andra värden i form av kulturella värden och/eller regionala utvecklingseffekter.¹⁵ Ur EU-rättsligt perspektiv är regionala filmsatsningar att betrakta som statsstöd då avkastningen är relativt låg.¹⁶

Norrköpings Filmfond har valt att arbeta med rena stödmedel men besluten fattas på delegation. I avtal med filmproducenten finns också krav på återbetalning om produktionen går med vinst.

¹¹ Exempelvis Filminstitutet kräver inget ägande i produktioner men stödet ska börja betalas tillbaka när 135% av allt privatkapital tjänats in. SVT har samma princip i sina normalvillkor ed skillnaden att de oftast är samproducenter och därmed delägare.

¹² Regionala resurscentra (t.ex. Film i öst) arbetar med ett filmkulturellt uppdrag inom områden som filmpedagogik, visningsfrågor och talangutveckling. Ofta ger man också stöd till filmproduktion men sällan av större omfattning till den professionella filmmiljön.

¹³ Produktionscentra är större filmfinansiärer som främst riktar in sig på finansiering av professionell film. Film i Skåne och Filmpool Nord är både resurs- och produktionscentrum.

¹⁴ Redovisas, över tid, i bilaga 3. Källa Svenska Filminstitutet

¹⁵ I Kommunallagen kap 2, 8§ står att ” Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det.” I allmänhet tycks man vara överens om att stöd till kulturutövare är godkänt även om kulturutövarna även är enskilda näringsidkare eftersom de tillhandahåller kultur som är viktig för medborgarna. Då film även är ekonomiskt tung industri måste även EU-rätt tas i beaktande. Då det finns många filmfonder i Sverige (och i Europa). Har dessa frågor belysts många gånger och det får anses att dessa verksamheter utgör prejudikat för att filmfinansiering är godkänd användning av skattemedel.

¹⁶ De juridiska aspekterna belyses något mer grundligt i ”Förstudie till projekt filmnäringsutveckling LKPG – NKPG” Kapitel 6

För närvarande förändras dock modellerna för produktionsfinansiering vilket kan komma att påverka hur regional finansiering sker. En tydlig trend är att, som en följd av den ökade konsumtionen av strömningstjänster, finansieras fler och fler produktioner direkt av leverantörer av strömningstjänster. I sin kamp om prenumeranter har bolag som Netflix, HBO eller Viaplay pumpat in pengar i innehåll, producerat för- och ägt exklusivt av dem. Det innebär att de producenter som utför produktionerna inte har någon nytta av de finansieringslösningar som regionala filmfinansiärer traditionellt erbjudit. Däremot blir mjuka pengar attraktiva eftersom de lättare går att kombinera med denna typ av produktion.

På senare år har ett nationellt produktionsincitament¹⁷ diskuterats då Sverige är ett av få länder i Europa som inte har ett sådant system. Aktörer som Netflix är som sagt oftast inte intresserade av samproduktionsinsatser men är naturligtvis måna om att hela eller delar av produktionen sker där det är så kostnadseffektivt som möjligt. I flera europeiska länder diskuteras en förändring av nationella produktionsincitament för att göra dessa länder än mer attraktiva för filminspelningar.¹⁸

Just nu diskuteras det, i Europa och i Sverige, regionala produktionsrabatter som komplement eller ersättning för nationella produktionsrabatter¹⁹. I Sverige har Västra Götalandsregionen haft ett försök i två år som nu avslutas. 2020-11-17 föreslog Socialdemokraterna i Region Skåne att man skulle införa en regional produktionsrabatt för att locka tillbaka produktion till regionen. En utlösande faktor kan vara att Netflix beställt serien ”Unge Wallander” som producerats av Svenska Yellow bird och som utspelar sig i Skåne men till största delen spelats in i Litauen. Det är naturligtvis inte optimalt för Skåne att man under många år härbärgerat både svensk och brittisk version av Wallander men denna gång mister detta starka varumärke.

Samtidigt förs en högst relevant diskussion i Europa om huruvida våra skattepengar verkligen ska subventionera amerikanska bolag vars mål är att ha total kontroll över innehållet i produktionerna och i förlängningen att i någon mening konkurrera ut den europeiska filmindustrin. I synnerhet den oberoende europeiska filmindustrin riskerar att försvinna när fler och fler konsumenter prenumererar på strömningstjänster som tillfredsställer konsumenternas hela behov av innehåll, från barnprogram till skräckfilm. Strömningstjänsterna beställer också mer och mer lokalt innehåll på originalspråk. Det innebär att innehållet på Netflix är mer och mer anpassat för en nordisk publik i Sverige men det innebär inte att ägande och kontroll över innehållet är nordiskt.

8. Branschens behov av finansiering i Östergötland

Filmbranschen i Östergötland expanderar men möjligheterna till lokal finansiering är otillräckliga

¹⁷ Produktionsincitament (även produktionsrabatt, fiscal incentives etc) skulle enkelt kunna beskrivas som en sorts RUT-avdrag för filmproduktion. Oftast fungerar det så att staten betalar tillbaka en del av de pengar som spenderas i landet. Tanken är att filmproduktion genererar så mycket ekonomisk aktivitet så att denna rabatt kommer betala sig själv. Mer om detta i **Förstudie filmnäringens utveckling LKPG – NKPG**

¹⁸ Ett exempel är Frankrike där rabattsatsen höjs till 40% samtidigt som det selektiva filmstödet sänks. Sänkningen av det selektiva stödet är inte endast en effekt av att mer pengar används till produktionsrabatt utan beror också på att det selektiva stödet finansieras med en särskild avgift på biobiljetter. När biljettkonsumtionen sjunker så sjunker alltså finansieringen till CNC, Frankrikes motsvarighet till Filminstitutet.

¹⁹ Ett mindre antal regionala fonder i Europa arbetar redan efter sådana modeller. T.ex. Riga Film Fund, Vienna Film Fund och ett par italienska fonder.

Norrköpings Filmfond (NFF) har funnits i fem år och i början har det varit möjligt att skjuta över pengar till kommande år men kan nu sägas ha nått ett kapacitetstak. Fonden skulle egentligen mycket väl kunna utökas utan att lida brist på lämpliga projekt att finansiera. Detta är en känd utvecklingskurva för filmfonder och beror på att den lokala branschen och dess finansieringsbehov växt, kapaciteten att härbärgera inkommande produktion har ökat och kännedomen om produktionsmöjligheter i Norrköping har ökat i branschen.

Att NFF nu slagit i sitt kapacitetstak kan, i sig, ses som en indikation på att fonden haft avsedd effekt. Men för att få en fortsatt positiv utveckling för Norrköping eller region Östergötland skulle finansieringen behöva utvidgas i regionen eftersom det kommer vara svårt för de olika delarna av filmbranschen att nå en fortsatt tillväxt utan draghjälp från lokal finansiering. Som nämns på andra ställen i denna text beror inte det enbart på att filmnäringen är stödberoende utan också på att det ofta är möjligt att flytta produktion som därför kommer att lokaliseras till platser med låga produktionskostnader och/eller tillgång till lokal finansiering.

Det är svårt att förutsäga vilka delar av regionen som skulle gynnas mest av regional filmfinansiering. Det är dock tydligt att filmföretag ofta är koncentrerade till större orter eller städer vilka därför har mest att vinna på en regional finansiering. I Östergötlands fall torde detta innebära att Linköping och Norrköping har mest att vinna på en regional filmfond. Mindre orter och glesbygd kan ändå gynnas då de kan utgöra attraktiva inspelningsplatser. En stark bransch i de större städerna kommer innebära att de företagen också spelar in film i andra delar av regionen. Inkommande produktioner är sannolikt ofta intresserade av inspelingsmiljöer som återfinns i andra delar av regionen än Norrköping och Linköping. För de kommuner där inspelningar sker kan effekterna bli stora både när det gäller alla de varor och tjänster som filminspelningar konsumerar och den exponering en film ger en plats. Dessutom ska inte värdet för invånarna underskattas då de flesta människor finner glädje och stolthet i att deras närmiljö är föremål för den typ av exponering som en filminspelning innebär.

”För Film i Västernorrland skulle det vara riskabelt om regionen spenderar pengar som hamnar endast i Sundsvall. Vi har haft tur med stora produktioner som spelat in i mindre kommuner. Inkommande produktioner är ofta ute efter norrlandsmiljö och då är Sundsvall inte så attraktivt.” (Anders Justin, Film i Västernorrland)

9. Mål och förväntat utfall

Här avhandlas mål och mätmetoder (eller brist på mätmetoder). Diskussion om utfall och tidsperspektiv.

I inledningen (Kapitel 2.1) beskrivs grundläggande mål med regional filmfinansiering och även en uppdelning mellan hårda och mjuka mål.

Mjuka och hårda mål är till del överlappande och påverkar också varandra. Om en region exempelvis uppfattas som ett starkt kulturellt varumärke är det naturligtvis ett värde i sig för regionmedlemmarna men det kan också betyda att det är lättare att starta framgångsrika företag inom kulturella- och kreativa näringar (KKN) och att regionen uppfattas som mer attraktiv att bo och verka i.

Vilken målsättning filmfinansiering har kommer att få betydelse för finansieringens strategi och kanske kan det vara värdefullt att bestämma sig för syftet med finansieringen. Å andra sidan kommer det alltid bli en sammanvägning av alla dessa värden, i synnerhet som film är

en kulturyttring som nästan alltid omsätter mycket pengar och alltid är både kulturverksamhet och affärsverksamhet.

Det finns många olika sätt att mäta resultatet av filmsatsningar men ett problem är naturligtvis att det sällan blir särskilt exakt. Vi förväntar oss också resultat på många olika områden vilka inte alltid är möjliga att mäta. Om vi till exempel anser att film har en viktig funktion att fylla som kulturyttring och demokratifrämjare, är det knappast lättare att måttsätta sådana värden för film än för andra kulturyttringar. Vi får helt enkelt nöja oss med att resonera kring måluppfyllelse när det gäller sådana värden. Vad som kan göras är att sätta upp målområden vars måluppfyllelse sedan går att mäta. Det är lätt att mäta ekonomiskt utfall i form av hur mycket pengar som har spenderats i regionen. (Förhållandet mellan investering och regional spending, för olika fonder, redovisas i tabell 3). Men vad dessa spendingar i sin tur har givit för konkreta skatteintäkter är lite mer komplicerat och kan också ta längre tid att beräkna. Detta beror på att filmproduktion spenderar pengar på en mängd olika varor och tjänster där de regionala eller kommunala skatteintäkterna är olika. Det kan dock konstateras att filmproduktion är personalintensiv vilket bör vara positivt ur ett regionalt utvecklingsperspektiv.

Om regionala investeringar leder till en växande bransch med många individer bosatta i regionen så kommer det att bli en god affär på sikt. I nuläget är filmbranschen i Östergötland relativt utvecklad vilket innebär att de produktioner som kommer till regionen tack vare regional filmfinansiering, kommer spendera pengar på annat än personal. Vi kan å andra sidan titta på vad som hänt över tid i andra regioner som satsat på film. När Film i Väst startade 1992 växte det snart upp en hel del bolag som var filialer till Stockholmsbolag. Idag är filmbranschen väl utbyggd i Västra Götaland och det räcker inte med att producenter redovisar spending i form av fakturor från bolag registrerade i regionen, man måste också namnge de personer som arbetat med produktionen så att Film i Väst kan kontrollera att de som jobbar i produktionen också är skrivna i västra Götaland.

Andra förväntade effekter är utveckling av hela den kreativa och konstnärliga sektorn i regionen, inte endast på grund av filmens behov av angränsande konstformers kompetens, utan även för att det finns tydliga ”klustereffekter” inom kulturella- och kreativa näringar (KKN). Områden med hög kulturell aktivitet har en tendens att stimulera och locka till sig kulturutövare från många olika discipliner.

Utveckling av KKN kan i sin tur bidra till tillväxt inom andra sektorer som drivs av innovation. Östergötland har en mycket stark innovationssektor inom exempelvis visualisering som i sin tur har nära band till den tekniska sidan av filmindustrin. Det kommer vara svårt att mäta denna typ av synergieffekter men det kan ändå slås fast att det kommer att uppstå positiva effekter för visualiseringsområdet och att filmindustrin kommer att dra nytta av den starka position som Östergötland redan har inom detta fält.

Viktigt är att inse att det kommer att ta flera år innan det går att göra en tydlig analys av finansieringens effekter och man får nog inse att finansieringen, till en början i någon mån, får ske i ”blindo”. Detta har i och för sig filmfinansiering gemensamt med många andra regionala utvecklingsåtgärder såväl som andra regionala kultursatsningar. Men precis som i andra struktursatsningar måste uthålligheten vara god och satsningen robust över tid.

Detta betyder inte att analys och utvärdering är omöjlig men det får förväntas att det kommer att ta ett antal år innan det är meningsfullt att söka utvärdera finansieringens utfall. De mätmetoder som används bör också anpassas efter de mål som anses vara viktigast.

Trots att detta kan det finnas anledning att redan från början skapa ett system för detaljerad uppföljning så att det går att följa hur investeringarna används i regionen och vad de egentligen ger för effekter på ekonomi och sysselsättning. Det vore också en intressant insats om en filmfond i Östergötland utarbetade analysmetoder för att mäta andra effekter än de rent ekonomiska. Kanske ett samarbete med Linköpings Universitet skulle kunna vara fruktbart.

Ett flertal mer eller mindre bra utvärderingar av regionala filmsatsningar har gjorts i Sverige och Europa. Gemensamt är att resultaten har ansetts vara goda.²⁰

9.1. Exemplet Film i Väst

Hur mäter Film i Väst sina framgångar?

Målområde 1

Film i Väst är en av Europas mest framgångsrika regionala filmfonder och Västra Götaland en ledande film och tv-region

Indikatorer:

- Antal internationellt prestigefulla priser i de viktigaste festivalerna/evenemangen
- Antal långfilmer, kortfilmer och dokumentärer valda till en officiell sektion på de fyra mest centrala filmfestivalerna i världen
- Antal kortfilmer, animerade och dokumentärfilmer som väljs till en officiell sektion i de tre viktigaste festivalerna
- Antal nationella filmpriser
- Antalet premiärer
- Antal projekt som når minst 200 000 biobesök i Sverige och/eller en global totalpublik på minst två miljoner biobesök

Målområde 2

Film i Västs samproduktioner når och angår de flesta invånare i Sverige och Västra Götaland

Indikatorer:

- Redovisa representativitet med utgångspunkt i ur vilket perspektiv de samproducerade filmernas historier berättas – kön, etnicitet, klass och land/stad
- Antalet besökare till samproduktioner för barn och unga
- Andel svenska samproduktioner för barn och unga

Målområde 3

Film i Väst utvecklar filmområdet i samverkan med övriga regionala, nationella och internationella aktörer

Indikatorer:

- Antal strategiska satsningar som sker i samverkan med regionala, nationella och internationella aktörer.
- Antalet insatser/samarbeten med innehåll och till vilken målgrupp kring talangutveckling

²⁰ Exempel: Inno Scandinavia AB i samverkan med WSP gjorde exempelvis 2011 en utvärdering av VGR:s filmsatsningar. Joakim Lind vid Cloudberry gjorde 2019 en analys av marknadsföringsvärdet av filminspelningar i Stockholm.

Målområde 4

Film i Väst tar ett samlat ansvar för att utveckla högkvalitativ och konkurrenskraftig film- och tv-drama i Västra Götaland

Indikatorer:

- Redovisa antal och innehåll i satsningar på utvecklings- och kunskapshöjande insatser för kreatörer inom film och rörlig bild
- Redovisa antal och innehåll i satsningar på utvecklings- och kunskapshöjande insatser för andra grupper än kreatörer
- Redovisa vilka och antal bolag och partners för genomförande av produktion i Sverige som väljer att lägga sin produktion i Västsverige och tillsammans med Film i Väst
- Antal produktionsdagar i Västra Götaland när det gäller film respektive Tv-drama
- Faktisk omsättning (spend) av varor och tjänster köpta av produktionsbolag som erhållit finansiering av Film i Väst
- Redovisa hur Film i Västs varumärke syns och omnämns i internationell och nationell press och digitala plattformar. Kopplingen till inspelningsplatser i Västra Götaland ska uppmärksammas.

Under 2019 investerade Film i Väst ca 90 mnkr i filmproduktion vilket resulterade i:

Inspelade filmer / TV-draman	18
Samproduktionsintäkter	22 mnkr*
Inspelningsdagar i VGR	450
Postproduktionsdagar	6965
Produktionsdagar animerad film	1310
Spenderade pengar i VGR	192 mnkr

* Intäkter från tidigare års samproduktioner

Möjligen kan det tyckas kostsamt att en region ska bidra med 68 mnkr²¹ för att produktion ska spendera 192 mnkr i regionen men då måste det hållas i minnet alla de värden som tillkommer under de fyra målområdena men som är svåra att mäta i kronor och ören. Den direkta spenderingen leder också till långt större ekonomiska effekter då filmpersonal även spenderar privata pengar i regionen. Företag som ökar sin omsättning konsumerar, i sin tur, andra varor och tjänster mm²².

9.2. Exemplet Norrköpings Filmfond

För att kunna säga någonting om förväntat utfall för en regional filmfinansiering i Östergötland har vi tittat närmare på utfallet för Norrköpings Filmfond (NFF). Det finns i nuläget ingen total genomgång av fondens verksamhet. Det är kanske något tidigt att göra en sådan men vi har tittat närmare på tre större produktioner som fått stöd från NFF. Dessa produktioner är DEN BLOMSTERTID NU KOMMER, GOLIAT och TURE SVENTON OCH BERMUDATRIANGELNS HEMLIGHET.

²¹ FiV investerar ca 90 mnkr i filmproduktion men av dessa är 22 mnkr avkastning från tidigare års investeringar. Nettobidraget är alltså 68 mnkr.

²² Inno Scandinavia AB i samverkan med WSP gjorde exempelvis 2011 en utvärdering av VGR:s filmsatsningar. I utvärderingen återfinns ett resonemang om direkta, indirekta och inducerade effekter av FiV:s filmsatsningar där man pekar på mycket goda resultat.

Dessa tre produktioner har fått ett sammanlagt stöd på 3,65 mnkr vilket resulterat i 150 inspelningsdagar i Norrköping och nära 16 miljoner kronor som spenderats i kommunen. 850 personer som är skrivna i Norrköping har medverkat i dessa produktioner på ett eller annat vis.

Publikutfall är inte helt lätt eftersom det är stor eftersläpning på internationell statistik, det tar tid innan filmer visas på tv och VOD-plattformar redovisar sällan statistik. Hittills kan dock sägas att de två filmer som har biografdistribution har setts av ca 132 000 personer på bio och 717 000 på TV än så länge. Då har DEN BLOMSTERTID NU KOMMER ännu inte visats på tv.

Även om det inte gjorts någon analys av andra effekter²³ är det lätt att dra slutsatsen att filmproduktion varit värdefullt för Norrköping och slutsatsen måste vara att ökad filmaktivitet skulle bidra med stora värden för regionen även om skillnaderna i branschmognad mellan Norrköping och andra delar av Östergötland, måste beaktas.

Det är stora skillnader mellan dessa produktioner där det tydligt framgår att DEN BLOMSTERTID NU KOMMER har givit långt mycket bättre resultat för Norrköping än de andra produktionerna. Slutsatsen måste vara att den mest framgångsrika strategin för regional (eller kommunal) filmfinansiering är att satsa på lokalt verksamma produktionsbolag. Detta förutsätter dock att det finns en tillräckligt väl utbyggd lokal bransch vilket tar tid att bygga upp. I detta resonemang måste också önskade effekter beaktas som ökad exponering och kännedom om regionen. I det avseendet kan det vara mycket värdefullt med större produktioner som uppmärksammas och bidrar till regional lyskraft.

Sammanfattningsvis kan sägas att resultatet för NFF hittills varit bra. Om vi förutsätter att en ny regional fond i Östergötland kommer ta över den verksamhet som NFF idag bedriver, finns goda skäl att anta att resultatet i den nya fonden kommer att bli minst lika bra.

9.3. Exemplet Crazy Pictures

Crazy Pictures är formellt sett en koncern med bolagen Crazy Pictures Productions AB och Crazy Pictures AB där det förra står för spelfilmsproduktion och det senare producerar reklamfilm och andra produktioner.

Crazy Pictures startade 2008 av ett gäng kompisar som träffats på Film & Musikgymnasiet i Norrköping. De kallar sig för ett filmkollektiv där de fem delägarna delar på arbetsuppgifter

²³ Det pratas ibland om direkta, indirekta och inducerade effekter.

Direkta effekter utgörs dels av den arbetskraft som krävs för att producera film, dels den arbetskraft som krävs för att producera allt annat som efterfrågas direkt i samband med filmproduktionen, t.ex. mat och logi, drift av lokaler, transportpersonal mm.

De indirekta effekterna definieras som de spridningseffekter som uppstår pga. en ökad efterfrågan i underleverantörsleden. Till restauranger behövs t.ex. råvaror och till transporter behövs drivmedel och i förlängningen service och reparationer.

De inducerade effekterna definieras som de spridningseffekter som uppkommer pga. ökad inkomst i regionen/kommunen (som resultat av den direkta och indirekta sysselsättningseffekten), som invånarna till viss del spenderar på varor och tjänster som produceras i regionen och som därmed innebär en ytterligare efterfrågan på arbetskraft och produktion i regionen.

Till detta kommer än mer svårgripbara effekter som marknadsföring, ökad attraktivitet och kulturella värden för regionmedlemmarna.

och ser sig som upphovspersoner tillsammans snarare än att dela upp rollerna på funktioner som producent, regissör och manusförfattare. Idag arbetar åtta personer på bolaget men man sysselsätter naturligtvis långt fler ett genomsnittligt år. 2018 när DEN BLOMSTERTID... spelades in var både antalet sysselsatta och omsättningen rekordhög.

2018 omsatte de två bolagen tillsammans nära 18 mnkr men 2019 sjönk omsättningen till strax under 11 mnkr. Som för de flesta produktionsbolag blir omsättningen hög under inspelningsperioder då bolaget får höga intäkter i form av stöd och samproduktionsbidrag men utgifterna är också väldigt höga och omsättning har därför inte nödvändigtvis stark koppling till vinst. Värt att notera är att reklamfilmsbolaget nådde all time high 2019, året efter långfilmsinspelningen. Det beror dels på att man hade tid att ägna sig åt reklamfilm 2019 men troligen också på att bolaget skaffat sig en status och ryktbarhet med hjälp av den mycket omtalade långfilmen.

Crazy Pictures är något av en medelpunkt i Östergötlands filmliv och ett av få bolag med kapacitet och ambition att producera lång spelfilm regelbundet. Planerna är storstilade och för närvarande har Crazy Pictures fyra långfilmer i utveckling som man planerar att genomföra på sex år. Ambitionen är att filmerna ska ha budgetar på mellan 30 och 60 mnkr.²⁴ Man menar också att det får anses vara lågt i förhållande till att man tänker göra ”effektunga” filmer som ska se ut som att de kostat betydligt mer.

Crazy Pictures har nu samarbetsavtal med SF Studios om distribution av sin kommande film. 2020-11-20 tillkännagav SF Studios och Netflix ett långsiktigt avtal som, av allt att döma, innebär att Crazy Pictures filmer kan komma att vara tillgängliga på Netflix efter biograf- respektive köp- och hyr-VOD.²⁵ För film med större publikpotential brukar distributionsavtal också innebära betydande investeringar i produktionerna. Att ha ett långsiktigt samarbete med en stor aktör ökar chanserna för att Crazy Pictures lyckas förverkliga sina kommande projekt.

Under åren har Crazy Pictures samlat på sig produktionsutrustning som idag kan lånas eller hyras ut till andra produktioner. Bolaget servar också, i viss mån, inkommande produktioner med kompetens eller andra resurser. Crazy Pictures har dock inga ambitioner att utvecklas mot produktionsservice.²⁶

En annan del av företagets verksamhet är att man föreläser, i hela landet, om kreativt skapande mycket med fokus mot ungdomar. Den typ av verksamhet bidrar till att sätta Östergötlands filmnäring på kartan och är till nytta för ungdomar såväl i regionen som i resten av landet.

Crazy Pictures har, tillsammans med Östergötlands Förenade Filmare (ÖFF), varit pådrivande för att Norrköpings Filmfond skulle bildas. När man producerade sin första långfilm fick produktionen en miljon i stöd från NFF. Nära 12,5 mnkr spenderades också i kommunen vilket naturligtvis dels beror på att en mycket stor del av produktionen utfördes i Norrköping

²⁴ 2019 var genomsnittsbudget för svenska långa spelfilmer med produktionsstöd från Filminstitutet 29,2 mnkr

²⁵ Strömningsmarknaden (VOD, Video on demand) brukar kategoriseras efter betalningsmodell. De viktigaste modellerna i detta sammanhang är TVOD (transaction VOD) där kunden köper eller hyr rätten att titta på en viss film, FVOD (free VOD) Där kunden fritt kan konsumera innehåll som t.ex. SVT Play eller SVOD (subscription VOD) Där kunden prenumererar på en tjänst för att få obegränsad tillgång till innehåll (t.ex. Netflix eller HBO).

²⁶ Produktionservice eller serviceproduktion är bolag som utför hela eller delar av produktioner på uppdrag av filmers producenter. Ofta handlar det om att bemanna produktioner med lokal kompetens.

men också på att så stor del av all personal är skrivna där. Andra produktioner har ofta med sig en stor del av teamet till den ort där filmen spelas in.

Tabell 2: DEN BLOMSTERTID NU KOMMER	
Premiär	2018-06-20
Stöd från NFF	1 000 000
Budgererad spendering i Nkpg	9 994 800 kr
Utfall spendering i Nkpg	12 419 646 kr
Antal inspelningsdagar i Nkpg	110
Antal personer skrivna i Nkpg som medverkat	584
Antal spelminuter i Nkpg	121 av 124 min (97,5%)
Sålda biobiljetter i Sverige	110 000
Såld till antal länder	110

Det måste sägas vara ett imponerande utfall av NFF:s stöd och det måste också sägas att risken är stor att man tvingats förlägga stora delar av produktionen till andra regioner utan stödet från NFF.²⁷

Med tanke på Crazy Pictures ambitioner är det självklart att man i framtiden kommer att ha behov av ett betydligt starkare stöd från Region Östergötland eller Norrköpings kommun om inte finansiering ska sökas i regioner eller länder som erbjuder bättre finansiering i utbyte mot lokalisering av delar av produktionerna.

Frågan måste ställas i vilken utsträckning skattebetalarna ska sponsra näringslivet för att företag ska stanna och utvecklas i en region, kommun eller i vårt land? Är den ekonomiska aktiviteten och sysselsättningseffekten i detta fall värt en miljon kronor i stöd från skattebetalarna?

I exemplet Crazy Pictures måste vi dock lyfta blicken en aning. Lokalt stöd till bolagets spelfilmsproduktion har lett till att en stark utveckling för deras reklamfilmsverksamhet och det är troligt att det finns potential att utvecklas ytterligare. Ur ett regionalt utvecklingsperspektiv skulle filmstöd därmed leda till betydligt större ekonomisk aktivitet än vad analyser på projektnivå visar. Erfarenheter från andra regioner, både i Sverige och i andra europeiska länder, visar att utveckling av filmbranschen för med sig utveckling även inom delar av film- och mediabranscher som inte är direkt beroende av regional finansiering.

9.4. Filmutbildningar

I Sverige råder det för närvarande brist på filmarbetare vilket måste anses vara ett orosmoln för en filmsatsning. Stöd till filmproduktion riskerar att bli kostnadsdrivande om det råder kompetensbrist. Å andra sidan är risken för kompetensflykt uppenbar för regioner som inte erbjuder filmstöd, så länge kompetensen efterfrågas på andra platser.

Det finns ett antal filmrelaterade utbildningar på högskola eller folkhögskola i regionen. Det finns också utbildningar inom närliggande, eller överlappande, områden. I utredningens uppdrag har inte kartläggningar av utbildningar ingått. Vi har inte heller kartlagt andelen studenter som stannat kvar i regionen efter genomgången utbildning. Det behöver knappast

²⁷ Filmen fick också stöd från Film i Väst och delar av postproduktionen lades därför i Västra Götaland.

påpekas att en frodig bransch ökar möjligheterna att få nyutbildade att stanna i regionen vilket måste vara värdefullt för regional utveckling. Tillgång till nyutbildad kompetens och praktikanter är naturligtvis också värdefullt för branscher i utveckling.

Utredningen rekommenderar bred samverkan kring kompetensutveckling inom filmnäring i Östergötland. Vi tror att det här finns en stark potential kring samarbete mellan stora kommuner, region, universitet m.fl. Det finns stora möjligheter att i partnerskap skapa både snabbare kurser för kompetensutveckling och inrätta högre grund- och spetsutbildning. Med ökad produktionstakt finns avsättning både för praktik under och strax efter studier men också sysselsättning efter studier. Utbildningsinsatser bör göras i samråd med branschen och anpassas efter de behov som finns.

9.5. Film i Öst

Film i Öst är region Östergötlands regionala resurscentrum. En fråga, vi tittat närmare på, är det regionala resurscentrets relation till en tänkt filmfond i Östergötland. Två av Sveriges produktionscentra är också resurscentrum. Det har vissa fördelar när det gäller relationen mellan filmfinansieringen och det regionala filmkulturella uppdraget vilket innefattar visningsfrågor, film/mediepedagogik och talangutveckling. Framför allt kan det finnas fördelar i att behålla kontakten med filmare från deras första steg till deras professionella filmskapande. Men det finns också avigsidor som till exempel att det kan vara lite svårare för ett bolag att arbeta med stöd till talangutveckling där mindre stöd ofta ges i form av skattefria stipendier. I Skåne har detta lösts det genom att Film i Skåne, som är ett aktiebolag, köper vissa tjänster från föreningen Filmcentrum Syd.

Det har framkommit både för- och nackdelar med att bygga ihop regionala resurscentrum med filmfonder (eller produktionscentrum). Men då måste tilläggas att fyra produktionscentra utgör ett alltför litet statistiskt underlag för att det ska gå att dra några slutsatser.

Bedömningen är att Film i Öst bör bestå i sin nuvarande form men det är viktigt att säkerställa täta band mellan en ny fond och Film i Öst, framförallt avseende talangutveckling. Den nya Filmfonden bör fokusera på professionell filmbransch och branschfrämjande verksamhet men det är viktigt att vägen från unga filmtalanger till talanger i början av sin professionella karriär, hålls samman. En strategisk samverkan och styrning krävs för att de filmkulturella insatserna i Film i Öst och filmfondens arbete ska harmonisera och utvecklas gemensamt för en stark filmregion.

10. Intressenter

Genomgång av intressenter. Exempelvis kommuner såväl som filmbransch

Det finns såklart en massa intressenter som skulle kunna ha nytta av att en Regional filmfond bildas i Östergötland men i den här diskussionen delar vi upp intressenterna i olika huvudgrupper.

10.1. Offentliga aktörer i Östergötland

- **Region Östergötland**
Regionen är intressent i den meningen att man kan komma att vara huvudman för en regional filmfond. Regionens intresse kan sägas vara att filmfond bidrar till regional

utveckling på många olika arenor inte minst att det bidrar med kulturell utveckling. Att Regionen exponeras kan ha stora marknadsföringsvärden vilket i sin tur bidrar både till regional utveckling och till kulturella mervärden.

- **Norrköping**

Norrköping har idag ett relativt rikt filmliv och även kommunal filmfond. I staden finns också gymnasieutbildning med film- och musikinriktning samt medieutbildning på Linköpings Universitet, Campus Norrköping. Kommunen skulle gynnas av en bredare satsning. De intressen man har av filmfinansiering är desamma som regionens men på en kommunal nivå.

- **Linköping**

Linköping har i dag ett svagt filmliv men har alla förutsättningar att utvecklas på samma sätt som Norrköping. Linköpings Universitet har flera utbildningar som berör filmnäringen och skulle på flera sätt kunna dra nytta av en filmsatsning. Tillsammans med Norrköping och Region Östergötland, skulle Linköping kunna bygga upp en filmfond av betydelse med svenska mått mätt. En sådan kraftsamling skulle väsentligt öka Linköpings möjligheter till en positiv utveckling som filmstad. Linköping har idag en stark sektor inom innovation, KKN och visualisering. Här finns exempelvis East Sweden Games. En filmsatsning skulle sannolikt vara gynnsam för dessa näringar.

- **Övriga kommuner i Östergötland**

Alla kommuner i länet kommer dra nytta av den utveckling och den exponering som ökad filmaktivitet för med sig. Dock visar erfarenheter från andra regioner att branschen ofta koncentreras till större städer. För mindre kommuner kan det därför vara mer vanskligt med stora satsningar på film. Därför kommer utredningen inte föreslå att fler kommuner ska ingå som ägare och finansörer i en filmfond, i första skedet, då det riskerar att göra konstruktionen instabil.²⁸ Om en regional filmfond etableras i Östergötland kommer sannolikt inspelning ske runt om i regionen med spenderingar av medel i flera kommuner.

- **Andra regioner**

Det finns anledning att överväga samarbete kring filmfinansiering med andra regioner som i så fall har ett stort intresse i en fond i Östergötland. (Detta diskuteras i kapitel 10).

10.2. Region- och kommunmedlemmar

För de människor som bor och verkar i Östergötland kan det vara positivt med ökad filmaktivitet av flera skäl. Dels är ökad ekonomisk aktivitet och nya arbetstillfällen bra för alla som bor och verkar i regionen. Dels är film en kulturform som är lättillgänglig för de flesta. Även de som inte tar del av offentliga kulturarrangemang kommer dra nytta av vetskapen av att det de ser hemma på tv-apparaten till viss del springer ur deras hemmiljö. Värdet av den ökade attraktiviteten som kommer av att det är roligare att bo på ett ställe där det spelas in film på gatorna, ska inte heller underskattas. Detta är självfallet svårt att leda i

²⁸ Flera regionala filmfonder i Sverige har byggt på att samla flera (eller alla) kommuner i regionen. Det har flera gånger lett till problem då kommuner haft olika syn på nyttan av filmsatsningar. Slitningar har även funnits mellan exempelvis Göteborg och Film i Väst men med tanke på hur stor andel av Film i Västs insatser som spenderas i Göteborg får det ändå konstateras att staden dragit stor nytta av den Regionala satsningen.

bevis men vi kan ju göra tankeexperimentet att ta bort Hollywood från Los Angeles så blir det tydligt vilken betydelse film och annan kultur kan få för den lokala identiteten.

10.3. Filmbranschen

- **Lokala aktörer**

För den lokala branschen skulle en regional filmfond få stor betydelse om fonden har som strategi att satsa på lokal utveckling. Det är också den lokala branschen som bidrar mest till alla de värden som förväntas vid filmfinansiering. Den lokala branschen har också möjlighet att dra nytta av- och utvecklas med hjälp av inkommande produktion.

- **Nationella aktörer**

Det finns inte ett överskott av produktionskapital i Sverige och nya finansieringskällor är därför alltid välkomna. Dessutom är Sverige en liten filmnation och det kan därför vara av godo för hela branschen att fler aktörer tillkommer och fler inspelningsmiljöer blir tillgängliga med bättre ekonomiska förutsättningar. En större bransch utgör inte bara ett konkurrenshot utan man göder också varandra. Så fungerar det säkert i många näringar men i kulturella och kreativa näringar är det extra tydligt. Den svenska branschen samproducerar ofta med utländska bolag. Ju fler källor till inhemsk finansiering man kan hitta dess lättare blir det att vara en attraktiv samarbetspart. Detta gäller åt bägge håll, dels blir det lättare att erbjuda sina utländska partners svensk finansiering och dels kommer det bli lättare att hitta utländsk finansiering till sina egna projekt.²⁹ Flera europeiska fonder ger endast stöd till en nationell samarbetspart vilket naturligtvis gynnar det egna landets producenter³⁰.

- **Internationella aktörer**

Beroende på val av finansieringsstrategi kan en regional filmfinansiär få betydelse för utländska producenter av flera skäl. Alla producenter letar efter sätt att finansiera sina produktioner och att lokalisera hela eller delar av produktionen är ett välkänt sätt att finansiera film. Regionala filmpengar kan ofta leda till ytterligare finansiering då de kan ge tillgång till nationella stödprogram eller stöd på nordisk eller EU-nivå³¹. EU:s filmstöd premierar internationella samarbeten vilket har bidragit till framgångar för regional filmfinansiering i Europa. Då Sverige saknar nationellt produktionsincitament är det dock lite svårare för oss att attrahera utländsk produktion. Sverige är till att börja med inte ett lågkostnadsland och producenten kan dessutom få 40% rabatt på kostnader i Frankrike eller 30% i Ungern som dessutom är ett land med lägre löner och helt andra arbetstidsregler än Sverige.

²⁹ Samproduktion fungerar ofta så att varje projekt har en huvudproducent och flera samproducerande bolag. Dessutom kan en regional fond vara samproducent men då är det ofta det egna landets producent som ansvarar för den ansökan. Om vi till exempel tänker oss att Crazy Pictures vill vara svensk samproducent till en, i huvudsak, dansk film så kommer man komma överens om vad som ska ske i Sverige, exempelvis några scener som ska spelas in i Norrköping. Crazy Pictures kan då gå till Filminstitutet och söka för den svenska delen och man kan också söka pengar från en regional fond. Nästa gång är det Crazy Pictures som är huvudproducent och har då möjlighet att hitta utländskt kapital.

³⁰ Norge har exempelvis en mycket starkare regional filmfinansiering än Sverige vilket gör att det är mycket lättare för norska producenter att hitta finansiering till de utländska projekt man samproducerar.

³¹ I Norden finns nordisk Film & TV-fond som endast ger stöd till produktioner med distribution i minst två nordiska länder. Film och media är den största delen av EU:s kulturstöd. Programmet heter Kreativa Europa.

11. Möjliga samarbeten

Det finns flera exempel på existerande, eller föreslagna samarbeten kring filmfinansiering. Kanske skulle även Östergötland tjäna på ett samarbete med andra regioner.

En liten fond i en kommun eller i en mindre region blir svag då den lokala branschen troligen är liten, de ekonomiska resurserna begränsade och möjligheten att konkurrera med andra finansiärer dålig. Därför kan samarbeten ge ökad styrka men ju större områden samarbetet gäller dess svagare kommer förankringen med närområdet bli. Skulle ett samarbetsresonemang dras till sin spets kunde ju alla regioner i Sverige enas om att skicka pengar till Filminstitutet. Helt oaktat kommunallagens krav framstår det som orimligt och svårt att se den regionala/kommunala nyttan.

Styrkan i mindre och självstyrande fonder är unik kännedom om lokala förutsättningar, resurser och politiska villkor. Dras detta resonemang till sin spets skulle det innebära att varje kommun kan ha en egen filmfond med höga administrationskostnader men med ganska små förutsättningar att attrahera produktion och antagligen också små förutsättningar att utveckla filmnäringen.

En möjlig lösning kan vara att flera regioner och kommuner samarbetar på ett sätt som säkerställer konkurrenskraft och kostnadseffektivitet men där man också säkerställer att de lokala förutsättningarna respekteras. Regionsamverkan Sydsverige har gjort en omfattande utredning om samverkan mellan de sex ingående regionerna³² som dock inte bedöms ha alltför goda förutsättningar att få gehör. Gotlands filmfond har i många år delägs och administrerats av Film Capital Stockholm³³ men nyttan av samarbetet har till viss del varit omdiskuterat på Gotland. Region Stockholm håller, i skrivande stund, på att starta en ny filmorganisation i samverkan med Stockholms kommun. Samtal förs med andra regioner varav Gotland framstår som en rimlig samarbetspart. De signaler vi fått från dessa diskussioner är att man är överens om att det är viktigt att de olika regionernas särart och behov säkerställs. Det är en rimlig tanke att även Östergötland skulle kunna ingå i ett sådant samarbete. På så sätt skulle man kunna enas kring ”mellansvensk filmfinansiering”. Ett alternativ är naturligtvis att Region Östergötland samarbetar även på filmens område med regioner man redan samarbetar med. Sommaren 2020 skrev Region Östergötland och Region Kalmar en avsiktsförklaring om strategisk marknadsföring och platsutveckling vilket omfattar befrämjande arbete för utländska investeringar, besöksnäring och rekrytering. Eftersom film brukar anses vara positivt just för dessa frågor, vore det naturligt att samarbeta även på filmens område med Kalmar och andra närliggande regioner där samarbete redan etablerats. Problem är dock att Region Kalmar redan ingår i Regionsamverkan Sydsverige som utrett gemensam filmnäring utveckling.

Områden som identifierats som lämpliga att samverka kring:

- **Handläggning av projektansökningar**

Det kan finnas en poäng med att ha en organisation med spetskompetens som handlägger ansökningar. Det är en fördel att det är en gemensam dörr att knacka på

³² FILM- OCH TV-PRODUKTION SOM TILLVÄXTMOTOR I SYDSVERIGE! - HUR GÖR VI? Bo-Erik Gyberg 2020. Utredning om samarbete i Sydverige kring film.

³³ Film Capital Stockholm var ett regionalt produktionscentrum (som dock inte ägdes av regionen). FCS avvecklades vid årsskiftet 2020-2021.

och det kan göras samordningsvinster då flera fonder kan vara med att finansiera samma projekt.

- **Administration**

Det bör gå att slimma administrationen genom samordning. Många uppgifter kräver specialiserad kompetens som inte enkelt kan samordnas med annan regional administration. Det gäller exempelvis budgetanalys, budgetuppföljning och avtalshandläggning.

- **Filmkommissionära uppgifter**³⁴

Filmkommission kräver lokalkännedom men det kräver också breda kontaktnät och bred marknadsföring av inspelningsplatser och resurser. Internationella kontakter blir dyrt eller omöjligt om varje kommunal eller regional fond ska ha helt egen kommission. Kan gemensamma former för filmkommission hittas utan att förlora den lokala förankringen, vore mycket vunnet.

- **Talangutveckling**

Varje region bör odla och stötta sina egna talanger men människor utvecklas i samarbeten och möten med andra kreatörer. Det vore värdefullt om regioner kan hitta samarbetsformer där former för mötesplatser och vidareutveckling skapas. Det finns finansiering att söka för denna typ av interregional talangutveckling.

12. Möjliga driftsformer och ägarförhållanden

Här går vi igenom möjliga modeller för organisation av en ny filmfond

Det finns såklart en uppsjö möjliga driftsformer för en regional filmfond men det är några lösningar som framstår som mer rimliga och som vi därför valt att utreda närmare. En ledtråd här kan vara att titta på hur andra regionala aktörer valt att driva sitt filmfinansieringsarbete. Att titta på lösningar utanför Sverige är inte aktuellt då olika länder har olika juridiska förutsättningar. Det som måste beaktas i Sverige är framför allt hur kommunallagen och EU-rätt samverkar och ibland även är motstridiga.³⁵

³⁴ Filmkommission är en organisation som säljer in lokala inspelningsplatser och andra filmresurser till inkommande produktioner. Filmkommissioner brukar även fungera som länk mellan producent och lokala aktörer. Det kan röra sig om att underlätta tillståndshantering mm.

³⁵ De juridiska förutsättningarna avhandlas i Förstudien för gemensam filmnäringutveckling i Nkpg och Lkpg

Tabell 4:
Regionala eller kommunala filmfonder i Sverige

Fond	Driftform	Ägare	Partners	Ungefärlig investering mkr	Filmkommission	Spendförhållande 2019
Film i väst	AB	VGR	Göteborg, Trollhättan och Vänersborg	90	nej	2,13
Film i Skåne	AB	Business Region Skåne AB ³⁶		20	ja	4,29 ³⁷
Film pool Nord	AB	Region Norrbotten och 11/14 kommuner		18	nej	2,57
Film Capital Sthlm ³⁸	AB	Ek. förening Film pool Stockholm-Mälardalen	Filmallians Stockholm-Mälardalen, Köpings kommun, Region Gotland, Sala kommun, Stiftelsen Filmstadens Kultur/Solna stad, Stockholms stad, Åland	10 - 15 ³⁹	ja	18 ⁴⁰
Region Sthlms nya filmfond	AB	Landstingshuset i Stockholm AB	Region Sthlm Sthlm stad Ev. samarbete med Gotlands FF och/eller andra regioner	12,5	Ja	
Gotlands FF	AB	Region Gotland		2,5	ja	1

³⁶ Region Skåne (85%) och Kommunförbundet Skåne (15%). Kommunförbundet Skåne har dock sagt upp sitt delägarskap från och med 2022.

³⁷ Skälet till att FiSk:s spendförhållande är dubbelt så bra som FiV:s är troligen dels att större andel satsas på lokala bolag och att större andel satsas på serieproduktion som ofta ger mycket stora spenderingar.

³⁸ Bolaget kommer att läggas ned då Region Sthlm och Sthlm stad satsar på samarbete kring en ny regional filmfond

³⁹ Summan har varierat kraftigt över åren och beror också på vilka fonder som ska räknas med då FCS administrerat flera fonder. 2019 sjönk investeringarna kraftigt.

⁴⁰ Investeringarna kommer från ett nätverk av fonder vari Gotlands FF ingår. Skälet till att spendförhållandet är så bra är troligen att investeringarna från FCS varit små under 2019 men att flera produktioner skulle spenderat mycket pengar i Sthlm oavsett dessa investeringar.

Nkpg FF	Kultur- nämnden	Norrköpings kommun		3	nej	4,35 ⁴¹
Ystad- Österlens FF	Stiftelse	Ystads kommun	Kommuner Privat- personer Företag	*	Nej**	Ingen uppgift

* Det finns en samlad pott runt 4 mnkr men osäkert hur mycket som investeras årligen

** Kan sägas ingå i Southern Sweden Film Commission

Olika driftsformer lämpar sig olika väl beroende på vad fonden har för finansieringsstrategi. Den vanligaste formen i Sverige, AB, är enklast om fonden avser att investera i filmproduktion⁴². En förvaltning har svårt att ställa den typen av krav som ofta ställs i en samproduktion. Om det är viktigt att fondens medel ges som ett rent stöd, så som Film i Öst eller Norrköpings Filmfond gör idag, lämpar sig ett AB däremot mindre väl.

”I mina ögon finns det ingen annan möjlighet att driva en regional filmfinansiering än genom bolag. Bolag är bra på relationer till andra bolag, på att driva särskilda projekt och att nå nytta genom proaktiv förhandling med producenterna.” (Ralf Ivarsson Film i Skåne)

Driftformen är också avhängig av vilka aktörer som bestämmer sig för att delta i en gemensam filmsatsning. Om vi tänker oss att både regionen, Norrköping och Linköping vill satsa på filmen och är villiga att gemensamt finansiera en ny filmfond, då lämpar sig den vanligaste lösningen med ett AB, som antingen är gemensamt ägt eller ägt av en part med uppdrag från de andra två, väl.

Om däremot de tre parterna vill behålla kontrollen över sina egna medel men med en gemensam administrativ ”plattform”, framstår ett aktiebolag som mindre nödvändigt men fortfarande möjligt.

Om avsikten är att samproducera film är också ett bolag den naturliga (och troligen nödvändiga), formen. Ett bolag som kan agera kraftfullt som samproducent kommer bli en betydande aktör i filmsverige. Risker minskar för felsatsningar i form av stöd till projekt som inte förverkligas.

13. Finansieringsbehov och finansieringslösningar

Hur ser behoven av filmfinansiering ut i Östergötland och hur skulle dessa behov kunna mötas i regionen?

Runtom i Sverige pågår diskussioner om ny regional filmfinansiering. Hittills har regional finansiering haft effekten att vissa regioner har lyckats attrahera produktion från andra delar av landet och från utlandet. På så sätt har exempelvis Västra Götaland blivit ett nav för svensk filmproduktion. Det finns nog fog för att påstå att detta skett på bekostnad av utvecklingen i Stockholmsområdet. Om alla regioner erbjuder samma sorts finansiering skulle det visserligen bli ett välkommet kapitaltillskott till filmnäringen men det skulle också bli en sorts nollsummespel. De fördelar vissa regioner skaffat sig skulle försvinna om samma finansieringsbehov erbjöds överallt. Därför framstår det som en framgångsfaktor att en ny satsning är någorlunda kraftfull för att få ett försprång som betydelsefull filmregion.

⁴¹ Nkpg FF har inte gjort någon samställning för 2019 varför denna siffra baserar sig på de tre fallstudier vi tagit del av.

⁴² Med ”investering” avses här ett finansiellt bidrag som genererar ett deläggande i produktionen. Detta kallas ofta för ”hårda pengar”. Begreppet för den typen av finansiering är ”samproduktion”

Norrköpings Filmfond har idag en årlig budget om 3 mnkr vilket är i nivå med några andra mindre fonder i Sverige. Denna storlek är otillräcklig för att nå Norrköpings potential som filmstad men om flera andra fonder tillkommer i landet kommer nivån också vara för liten för att fortsatt vara attraktiv för inkommande produktion.

Som nämnts tidigare är det viktigt att det finns en rimlig långsiktighet i regional filmfinansiering då det tar tid att bygga upp såväl filmbranscher som efterfrågan på finansiering. Av den anledningen är utredningens förslag att etablera fonden på en lagom stor nivå – 12 miljoner – men att det också tas höjd för en ekonomisk utvecklingsplan som går hand i hand med verksamhetens kommande behov.

Ett förslag är att en utvecklingsplan för fonden innehåller tydliga avstämningpunkter som exempelvis att en analys och utvärdering ska göras efter tre år.

Östergötland är speciell på det viset att länet har två större städer med ungefärligen jämnstora befolkningsunderlag. Det är därför en rimligare tanke att Norrköping, Linköping och Regionen enas om filmsatsning. Om någon av övriga kommuner väljer att vara med i satsningen bör det välkomnas men satsningen bör inte bygga på det.

Detta betyder att en önskvärd miniminivå skulle vara att Norrköping ligger kvar på sin nivå om 3 miljoner kronor per år för filminvesteringar och dessutom 1 miljon för drift. Linköping och regionen lägger till lika mycket var vilket skulle ge en årlig budget om 9 mnkr och 3 mnkr till fondens drift. Det skulle göra Östergötlands filmfond till Sveriges femte största fond.

Exakt vilken utväxling i verksamhet och produktion som den ekonomiska nivåbestämningen 12 mnkr ger, är omöjlig att säga. Detta är helt beroende av vilka projekt som blir aktuella. Risken är att en spekulativ skiss över verksamhet och investeringar skulle skapa förväntningar och målsättningar som visar sig helt fel. Den diskuterade nivån, 9 mnkr/år, utgår från den peng som Norrköpings kommun idag satsar i filmproduktion men är ändå långt bättre och en lagom startnivå. Om Östergötland på allvar vill ta plats på en europeisk filmfinansieringskarta bör nivån minst vara i paritet med vad något av de tre⁴³ befintliga produktionscentra förvaltar. Av dessa tre är det nog endast FiV som kan räknas som en betydande europeisk aktör.

Det är här också på sin plats att påpeka att Norrköpings Filmfond idag har unikt låga driftkostnader då den organiserats på förvaltningsnivå och driften sköts av en tjänsteperson som dessutom även har andra arbetsuppgifter. En bolagiserad regional filmfond av den storlek vi här föreslår kräver organisation av ett större slag och därför bör varje part gå in med en driftspeng på 1 mnkr/år.

13.1. Driftskostnader

När en ny finansieringsverksamhet planeras är det viktigt att en noggrann avvägning görs så att så mycket av de avsatta medlen som möjligt används till huvudändamålet – filmproduktion. Å andra sidan är det avgörande att en professionell organisation byggs med

⁴³ I Sverige finns i skrivande stund tre produktionscentra. Film Capital Sthlm avvecklades vid årsskiftet 2020-2021. Då Region Stockholms nya organisation inte är helt klar räknar vi här med tre produktionscentra.

sakkunskap och relevant handläggning. Utredningens finansieringsförslag innebär att de tre huvudfinansiärerna (Region Östergötland, Norrköping och Linköping) skulle bidra med en miljon var och år till driften. Summan är inte frukten av en noggrann driftkostnads kalkyl utan snarare just av en sådan avvägning. En rimlig summa i relation till den totala satsningen storlek utan att organisationen blir orimligt liten.

Utredningen föreslår att det görs en plan för fondens utveckling då det är rimligt att resurserna ökar i takt med att branschen i Östergötland växer. Det är troligt att de avsatta medlen inte förbrukas under år ett men att fonden snart kommer att växa i, och småningom ur sin kostym. En större utvärdering av fondens verksamhet och fortsatta behov bör göras efter cirka fyra år.

Tillväxtplanen bör även gälla organisationen. Det är troligt att en så liten organisation som ryms inom en driftbudget om 3 mnkr, kommer att vara otillräcklig inom en relativt snar framtid. Bedömningen är att en sådan plan bör utarbetas organiskt allteftersom verksamheten blir mer etablerad.

13.2. Kostnads kalkyl

Filmfond Östergötland bör ha en VD/Verksamhetschef med god förankring i filmbranschen då det innebär att hen också kan ta ett stort ansvar för projekturval, budgetbedömning och förhandling med producenterna. Vidare har vi räknat med en administratör och en produktionsansvarig som ska ha huvudansvar för selektion och kontakter med branscherna.

De exakta kostnaderna är naturligtvis avhängigt av de rekryteringar som görs men ett överslag har ändå gjorts utifrån generella lönekostnader i Regionen:

	Månadslön	Soc. avg. etc 48,1%	Indirekta kostnader 15% ⁴⁴	Månads-kostnad	Års-kostnad
VD	50 000	24 050	11 107	85 157	1 021 884
Konsulent	40 000	19 240	8 886	68 126	817 512
Administratör	30 000	14 430	6 664	51 094	613 134
Resor och övrigt⁴⁵					547 470
Summa					3 000 000

En administration på tre tjänster får anses vara liten i relation till likande verksamheter men då har det tagits höjd för att köpa vissa tjänster som exempelvis ekonomisk redovisning eller platsletning. I kalkylen ingår inte sådant som nätverksträffar, seminarier och liknande då dessa kostnader bör kunna rymmas inom verksamhetsbudget.

Som jämförelse hade Film i väst 2019, 13 anställda och en omsättning på 123 mnkr. Film pool Nord hade sju anställda och en omsättning på 28 mnkr.

⁴⁴ I indirekta kostnader räknas sånt som lokaler, telefon, datorer etc.

⁴⁵ Här ingår även inköpta tjänster som ekonomisk redovisning eller filmkommissionära tjänster

Ett så litet team förutsätter att alla besitter viss kompetens inom filmområdet så att arbetsuppgifterna i viss mån kan vara överlappande och man verkligen kan fungera som ett team där branschen upplever att man kan få relevant respons oavsett vem i fonden man pratar med.

14. Förslag, driftsform och organisation och finansiering

Här rangordnas utredningens förslag när det gäller hur en ny filmfond bör organiseras och finansieras

Utredningen presenterar två förslag rangordnade där nummer ett är det bästa förslaget ur utredarens perspektiv men där vi ändå öppnar för ett andra pragmatiskt förslag.

Samarbete med andra regioner föreslås oavsett vilket förslag man skulle välja att gå vidare med.

Utredningen har sonderat terrängen, både bland uppdragsgivarna och bland andra regioners aktörer när det gäller ett ”mellansvenskt filmsamarbete” (vilket avhandlas under 10). Möjligheterna till andra liknande samarbeten har däremot inte utretts.

Bedömningen är att det är fullt möjligt, och fördelaktigt, att samarbeta med andra regioner kring vissa delar filmnäringens utveckling. Vi gör också bedömningen att det vore mindre lämpligt att helt överlåta drift och beslutsmandat på andra regioners aktörer. Ett samarbete bör bygga på ömsesidig respekt för de olika regionernas behov och särart.

14.1. Förslag 1.

Ett bolag bildas som ägs av Region Östergötland men med avtal om finansiering och drift med Norrköping och Linköping. Filmfinansiering via bolag är en väl beprövad modell som visat sig fungera bra i Sverige och som har stora fördelar när det gäller korta beslutsvägar och obyråkratisk relation med filmbranschen. Skälet till att det föreslås att bolaget ägs av regionen ensam är att det bedöms vara enklare att enas kring den lösningen samt att det öppnar för avtal med andra kommuner på lika villkor.

Bolagsformen gör det lätt att ansluta nya ägare i det fall diskussioner uppstår om att avtalsparterna skulle föredra ett delägarskap eller att nya kommuner vill ansluta som delägare.

Vi föreslår inte att bolaget rymmer en filmkommissionär men att det finns viss kapacitet och kompetens att lotsa inkommande produktioner och att bolaget i övrigt köper dessa tjänster av näringsidkare i regionen. Det skulle ha fördelen att de företag som vill arbeta med ”lotsande” tjänster som platsletning mm, får ytterligare avsättning för sina tjänster.

I det fall utvecklingen visar att det vore fördelaktigt med en egen filmkommissionär verksamhet finns det ingenting som hindrar att denna service byggs upp senare.

Vi föreslår att den ekonomiska ramen består i en insats från de tre parterna om minst 3 mnkr var i filminvesteringsmedel samt 1 mnkr var till driftbidrag. Om man stannar på denna nivå bör det finnas en utarbetad plan för framtida budgethöjning.

14.2. Förslag 2.

Region Östergötland bildar en specialistorganisation i form av bolag eller annan lämplig form. Linköping, Norrköping och Regionen avsätter medel i egna fonder men ansökningar och övrig kontakt med filmbranschen, hanteras av regionens specialistorganisation. Besluten om medel från de tre fonderna bör fattas på tjänstemannanivå på förslag från regionens organisation. Detta dels för att skapa snabbhet i handläggningen och dels för att skapa armlängds avstånd från politiken, i det enskilda fallet.

Detta förslag innebär att det utåt ser ut som en fond men att det ”under huven” egentligen är tre separata fonder

Nivån på investeringarna är optimalt desamma som diskuteras i förslag 1. men det öppnar för möjligheterna att var och en av de två kommunerna själva väljer nivå på sina investeringar utan risk för att deras pengar ”läcker” till annan kommun.

En fördel med denna konstruktion kan vara att det är något enklare för kommunerna att se att avsatta medel kommer de egna medlemmarna tillgodo. Förslaget gör det också enklare att hantera finansiering som stöd snarare än som samproduktionsinsatser. Det innebär att konstruktionen är väl anpassad till de förändrade finansieringsmodeller som syns i filmbranschen.

Tydliga nackdelar är att det blir aningen komplicerat och att det kan bli osäkert för filmproducenter att veta vilket mandat den organisation man förhandlar med verkligen har. Som påpekats tidigare är filmproducenter känsliga för den typen av osäkerhet.

15. Förslag, fondens finansieringsstrategi

I detta avsnitt avhandlas förslag på hur en ny fond bör agera som finansiär. Dessa förslag är oavhängiga av vilken organisationsform som föreslås.

En filmfond blir naturligtvis mer framgångsrik ju tydligare dess strategi är. Å andra sidan kan det vara svårare att ha en tydlig finansieringsstrategi i en uppstartsfas. Detta gäller i synnerhet då alla regionala filmfonder, per definition, har samma grundmål – lokalisering av filmproduktion till den egna regionen.

Trots de uppenbara svårigheterna vill vi ge förslag på strategier, som kanske inte kan följas fullt ut men som kan hjälpa till att staka ut riktningen och ge vägledning i val och prioriteringar. De strategier som föreslås, här nedan, ska med anledning av detta ses just som strategiska målsättningar på sikt snarare än förslag till regelverk.

1. Låga krav på avkastning

För en regional satsning är det långt viktigare att produktionsmedel spenderas i regionen och att bidra till regional utveckling än att få avkastning på investeringar. Förslaget är därför att arbeta med låga krav på avkastning. I vissa fall bör fonden även överväga helt mjuka pengar. I synnerhet vid förslag 2. ovan går det att välja, utifrån varje produktionsföresättningar, om investering eller stöd är lämpligast. I de fall produktionen har möjlighet att bli lönsam är det lämpligt att avtala att Östergötlands

Filmfond får avkastning på investeringar när privatkapital återtagits⁴⁶. Filmbranschen förändras just nu i en riktning där en större andel av produktionerna lämnat de traditionella finansieringsmodellerna med samproduktion till förmån för finansiering via en beställare som exempelvis Netflix eller Amazon. För dessa beställare är det ofta inte aktuellt att dela ägande av produktionen med samproducenter men produktionen kan ändå vara attraktiv ur ett regionalt perspektiv. Det är därför önskvärt att hitta former för att kunna samfinansiera denna typ av produktion. I praktiken skulle man då kunna likna den regionala finansieringen vid ett regionalt produktionsincitament

2. Lokala producenter bör prioriteras

Oavsett om skälen att satsa på film är kulturell eller ekonomisk utveckling är den lokala branschen viktig. Utveckling av lokal bransch är även viktig för att kunna locka till sig produktion utifrån. Inte heller denna strategi bör innebära renlärighet. Självfallet kan inkommande produktion ha väldigt stora effekter när det gäller lokal spendering såväl som när det gäller draghjälp åt utveckling av lokal bransch samt synliggörande av regionen.

3. Investeringarna bör i möjligaste mån spridas över hela regionen

För att en satsning ska kunna motiveras långsiktigt för regionens respektive de två städernas medlemmar är det avgörande att effekterna fördelas jämt. Det kommer inte vara långsiktigt hållbart för Linköping att satsa på filmnärlingsutveckling om man inte också ser att utveckling sker i den egna staden. Film kan också ha positiva effekter i mindre orter och i glesbygdskommuner. När en större produktion spelas in på en mindre ort leder det ofta till stora ekonomiska effekter såväl som till goda marknadsföringseffekter. Även om filmnärlingen ofta är koncentrerad till större städer, är det därför viktigt att se till att hela regionen, i möjligaste mån, gynnas av satsningen.

4. Ställ lagom krav på producenterna

Det finns en bred palett av skäl att satsa på film. Ofta sammanfaller olika skäl men spenderade medel är lättast att mäta och ställa krav på. För att få så bred effekt som möjligt kan det dock vara klokt att inte stirra sig blind på ekonomisk spendering. En viss produktion kan vara viktig av olika skäl även om den regionala spenderingen är liten. Så länge fonden är nyetablerad kan det också vara bättre att göra sig känd som en attraktiv fond även för dem som har svårt att möta väldigt hårda spenderingskrav.

16. Risker och konsekvenser

Här går vi igenom vi de faror och möjliga negativa konsekvenser med en ny filmsatsning i Östergötland

Det finns flera exempel i Sverige på filmsatsningar som gått fel och där kommuner förlorat stora summor på projekt som havererat eller inte gett avsedd effekt. Detta rör sig dock oftast om projekt där kommuner bundit upp sig för större infrastruktursatsningar. Exempelvis satsade Hallstahammar, i mitten av nittiotalet, på en studio som sedan lades ner. Satsningen sägs ha kostat kommunen runt 100 mnkr.

⁴⁶ Filminstitutet och ofta även SVT arbetar med en modell där man börjar få avkastning på sina medel efter att 135% av privatkapitalet i produktionen återtagits. Denna modell är inte möjlig i de fall produktioner görs på uppdrag av en beställare (t.ex. SVT eller Netflix)

I denna utredning föreslås inga sådana investeringar. Mindre kostnader är knutna till registrering av ett eventuellt företag, personalkostnader, lokalkostnader och lättare kontorsutrustning. I övrigt är medlen tänkta att gå direkt till filmproduktion.

Detta gör att de finansiella riskerna är små. I det ögonblick projektets huvudmän inte anser att satsningen motsvarar förväntningarna, kommer det att gå att avveckla filmfonden på relativt kort tid. Om personal rekryteras till ett bolag är även personalkostnader relativt lättörliga.

Det händer då och då att filmprojekt havererar eller på av andra skäl inte färdigställs. En risk finns att filmfonden/filmfonderna finansierar projekt som aldrig förverkligas. Då finansiering till film brukar utbetalas i flera rater utifrån att produktionens uppställda etappmål slutförts, är denna risk begränsad.

Vissa risker är förknippade med juridiska utmaningar kring hur skattemedel får användas. Som i all skattefinansierad verksamhet finns risk för domar som blir kostsamma. Å andra sidan finns gott om exempel på hur liknande verksamheter kan skötas. Av dessa skäl är det också viktigt med en specialistorganisation som har nödvändig kunskap om just offentlig filmfinansiering.

Filmproduktion är miljöbelastande och på senare år har miljöbelastningen diskuterats mer och mer inom filmbranschen. De alvarligaste miljökonsekvenserna är dock förknippade med transporter och energianvändning vilket påverkar globala klimatmål. Visserligen har vi alla ett ansvar för aktiviteter som bidrar till klimatförändring men det måste anses vara bättre att en film produceras i Sverige med vår relativt rena energiproduktion.

Risken för lokal miljöpåverkan är liten.

Positivt är att regional filmfinansiering kan bidra till att svenska produktioner genomförs i Sverige istället för i andra länder. Nackdelen är å andra sidan att regional finansiering kan bidra till att locka filmproduktioner, från andra delar av landet eller från andra länder, till lokalisering vilket medför ökade transportutsläpp.

För att råda bot på detta bör finansiering väga in miljöaspekter i varje enskilt beslut.⁴⁷ En tydlig miljöpolicy bör utarbetas.

Film påverkar vår kultur och är en del av hur vi ser på oss själva och vår omgivning. Likväl som filmberättande kan ha stora positiva kulturella effekter kan filmen också bidra med cementerande av en olämplig människosyn. 2017 blossade en intensiv debatt upp kring sexism och kränkningar inom filmindustrin. Det måste anses utgöra en risk att ekonomiskt stötta en bransch som premierar värderingar som inte överensstämmer med fondens huvudmäns värdegrund eller policys.⁴⁸

För att råda bot på detta bör finansiering väga in etiska aspekter i varje enskilt beslut. En tydlig etisk policy bör utarbetas. En sådan plan bör innehålla mål kring likabehandling, jämställdhet och mångfald såväl framför som bakom kameran.

⁴⁷ Exempelvis har Film i Väst sedan en tid, ambitiösa klimatmål: <https://filmivast.se/klimat-2030/>

⁴⁸ Under Metoo-debatten 2017 utsattes Film i Väst för kritik för att man finansierat filmbolag som anklagades för sexistiska kränkningar av medarbetare.

På ett övergripande plan är det svårt att se några andra betydande risker eller negativa konsekvenser av satsningen i sig. Det finns inte heller några kända exempel på att filmsatsningar skulle ha negativa konsekvenser för regioner eller kommuner.

17. Referenser

17.1. Intervjupersoner

Ahlén Mattias, Filmutvecklare, Film i Öst, Region Östergötland
Andersson Eva C, Regionråd, ordförande regionutvecklingsnämnden Region Östergötland
Andersson Jörgen, Producent, Doppelganger och Fd Film i Västernorrland
Andersson-Greek Ulf, Kulturstrateg, Region Stockholm
Appelberg Gustav, Ordförande – Kultur & Fritidsnämnden, Linköpings kommun
Appelgren Charlotte, Cineregio
Blendulf Joakim, Verksamhetschef, Film Stockholm
Carlsson Anders, Processledare, Visual Sweden
Ciliberto Paola, Enhetschef kultur, Region Gotland
Egnell Jonas, Förhandlingschef, SVT
Emanuelsson Andreas, VD, Iris film AB
Eskilsson Tomas, Strategichef, Film i Väst
Felldin Louise, Näringslivsdirektör, Linköpings kommun
Hafström Mårten, Kulturutvecklingschef, Linköpings kommun
Ivarsson Ralf, VD, FiSk
Johansson Olle, Ordförande – Kultur- och fritidsnämnden, Norrköpings kommun
Justin Anders, Filmkonsulent, Film i Västernorrland
Karlsson Johan, Verksamhetschef Cnema/Nkpg Filmfond
Kronkvist Pia, VD, Scenkonst öst
Mardell Johan, Verksamhetschef, Filmregion sydost
Moderato Theresa, SVT Programetik
Modig Maria, Kultur- och fritidsdirektör, Norrköpings kommun
Måhl Petra, Affärschef, Nexico drama och styrelseledamot Film&TVproducenterna
Nilsson Marie, Verksamhetschef, Film i Västernorrland
Olanders Karin, Kultur- och fritidsdirektör, Linköpings kommun
Tholén Olle, VD Crazy Pictures AB
Thunborg Malin, Enhetschef enheten för tillväxt, Region Östergötland
Vallentin Daniel, Verksamhetschef, Film i Dalarna
Warg Sandra, VD, Film pool Nord
Zetterman Boel, Filmutvecklare, Film i Öst, Region Gotland och lärare LiU
Åman Stina, Iver produktion AB och styrelseordförande ÖFF
Åslund Rikard, Enhetschef, Enheten för kultur, Region Östergötland

17.2. Texter och webbplatser

Linköpings kommun Budget för 2020 med plan för 2021-2023

Norrköpings kommun Budget 2020 och plan 2021-2023

Region Östergötland Strategisk plan med treårsbudget 2020–2022

Region Östergötland Regionutvecklingsnämndens verksamhetsplan 2020

Region Östergötlands modell för verksamhetsstyrning

Region Gotland Strategisk plan och budget 2020-2022

Film Capital Stockholm Verksamhetsberättelse 2019

Film Capital Stockholm Verksamhetsberättelse 2017

Film i Skåne Verksamhetsberättelse 2019

Film i Väst AB Verksamhetsberättelse och uppdragsrapportering 2019

Film pool nord Verksamhetsberättelse 2019

Förstudie 2017 – Filmfond Blekinge och Kalmar län

Film i Stockholm, Nyhetsbrev om Visning & spridning #5 2020

<https://mailchi.mp/filmstockholm/fdsgsdfg-2002154?e=f72f71f8a3>

Tomas Eskilsson

Pandemin, filmen & framtiden, juni 2020 (<https://filmivast.se/2020-2/>)

Oldsberg SPI

The Global Deluge Report, February 2020

Mattias Ehrenberg

Filmfond Dalarna – en orientering. 2020

<https://filmidalarna.se/storage/uploads/attachments/filmfond-webb-uppslag.pdf>

Bo-Erik Gyberg, Ulf Andersson-Greek och Kerstin Olander

STOCKHOLMSREGIONEN OCH FILMEN – Ny tid, nya möjligheter 2018

<https://www.sll.se/globalassets/5.-politik/politiska-organ/kulturnamnden/2020/april/p11-fortsatt-inriktning-film.pdf>

Leon Forde, Olsberg SPI

Global Incentives Index 2020

<https://edition.pagesuite-professional.co.uk/html5/reader/production/default.aspx?pubname=&edid=e8042fff-e8bc-4c39-909b-7a2f6ab61066>

Olsberg SPI

Film and the Creative Economy: How Film and Television Drama Productions Grow the Creative Industries 2017

<https://www.o-spi.co.uk/wp-content/uploads/2017/07/SPI-Creative-Industries-Report-2017-07-31.pdf>

Olsberg SPI

Quantifying Film and Television Tourism in England, 2015

<https://applications.creativeengland.co.uk/assets/public/resource/140.pdf>

Olsberg SPI För AFCI

Best Practice in Screen Sector Development, 2019

<https://d2pr6jkptl5mr9.cloudfront.net/afci/media/2019/10/08224749/AFCI-Best-Practice-Study-2019-09-13-Final-Cover.pdf>

Olsberg SPI

A production incentive for Sweden

Inger Scharis För Film i Öst

1. *Professionell Film i Östergötland – omvärld och regionala förutsättningar, 2016*

2.

Svenska Filminstitutet

3. *Filmåret i siffror 2019*

<https://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/analys-och-statistik/filmaret-i-siffror/filmaret-i-siffror-2019/>

<https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/kartor-over-indelningar/>

<https://tillvaxtverket.se/statistik/kulturella-och-kreativa-naringar/kreametern---statistik/kulturella-och-kreativa-yrken.html>

Västra Götaland som filmregion - En utvärdering av genomförda insatser för att utveckla sektorn & en analys av det regionala filmlandskapet. Inno Scandinavia AB i samverkan med WSP 2011

Vad Inga Lindström-filmerna gör för Stockholm, Sörmland och Nyköping.

Regionalekonomiska effekter och exponeringsvärdet av Stockholm, Sörmland och Nyköping i de tyska inga Lindström-filmerna, Cloudberry 2011

<https://www.productionincentives.com/home/production-incentives/europe-incentives>

<https://www.cineregio.org>

<https://www.vlt.se/artikel/kommunen-saljer-hollyhammar>

<https://eit.europa.eu/>

<https://www.visualsweden.se/>

<https://eastswedengame.se/>

<https://cnema.se/filmnaring/norrkopings-filmfond/>

17.3. Bilagor

Bilaga 1.

Förstudie Filmnäringsutveckling (Norrköping-Linköping)

<https://sammantraden.linkoping.se/welcome-sv/namnder-styrelser/kultur-och-fritidsnamnden/kultur-och-fritidsnamndens-sammantrade/agenda/forstudie-nkpg-lkpgpdf-1?downloadMode=open>

Bilaga 2.

Möjliga alternativ till driftsform och ägarförhållanden av en regional filmfond i Östergötland

Bilaga 3.

Regionala fonders procentandel av finansieringen av svenska långfilmer

PALMGRENVISION